

Szentendre – Római tábor (11521) régészeti lelőhely hitelesítő feltárás, illetve visszatemetés

munkaleírás, tudományos eredmények

MRT száma: 28/1

Lelőhely helyrajzi számai: 1046-1049, 1053, 1054, 1059-1075

Lelőhely típusa: tábor, castellum, épület, erődítés, út, település, temető

Lelőhely kora: őskor, római kor, népvándorlás kor

Lelőhely védettsége: KÖH által regisztrált lelőhely általános régészeti védelem alatt és azon felül 1955-óta jogszabály általi külön régészeti védelem és műemléki védelem alatt áll.

A munkálatokat megelőző állapot

Szentendre–Római tábor lelőhely a 11-es főút mellett helyezkedik el. Az előző évtizedben jelentős feltárások történtek, későbbi bemutatás céljából.

2006-ban teljes egészében feltárásra került a nyugati kapu, a nyugati táborfal északi része, a legyező alakú és a négyzetes belső saroktorony, valamint az északi táborfal egy rövid szakasza. A táborfalon kívül a kisebb és a nagy táborárok 1-1 szakaszának átvágására is sor került. A legyező alakú saroktorony alapozásának teljes kibontása során kiderült, hogy a táborfalhoz közelebbi (kis)árokba, annak elfalazásával építették meg. A falon belül nem kerül elő belső toronyra utaló nyom. A körüljáró út északnyugati szakaszát – gazdag leletanyaggal, majdnem teljesen feltárták. Az északnyugati saroktoronyhoz közel egy legénységi épület sarka került elő, valószínűleg a hrsz. 1071 telken megtalált, nyugati kapu melletti épülettel azonos lehet. Keresztirányú, vékony osztófalakkal, jó minőségű terrazzó padlóval, vakolt fallal látták el. A leomlott kőfalat sorban egymásra rakott, agyaggal tapasztott tegulákkal egészítették ki.

A tábor feltárt maradványai, a feltárás befejeztével átmeneti fagy- és csapadékvédelmet kaptak, melyek néhány év alatt tönkrementek. Az időjárás mellett a 11-es főút forgalma által keltett rezgések és gázok is jelentős káros hatásokat gyakorolnak a feltárt falelemekre. A területen cserjés, akácos liget nőtt ki, melynek gyökerei a falakat is veszélyeztették. 2021-ben régészeti megfigyelés mellett a 1071 és 1074-es helyrajzi számú területen a falak és egyéb régészeti jelenségek felületén bozót- és cserjeirtást végeztünk, kézi- és gépi erővel. A növénytakaró eltávolítása után a zöldhulladék elszállításra került a helyszínről. Ezt követően a korábbi állagmegóvást szolgáló faszerkezetek kerültek elbontásra. A nejlón, faanyag és geotextil takarás külön konténerekben került elhelyezésre, melyet szintén elszállítottak a területről. A korábbi teljesítés elbontása után a falszakaszokat kézi erővel megtisztítottuk. A 1074-es helyrajzi számú területen a legyező alakú északnyugati saroktoronyra és a kaputoronyig tartó falszakaszra új geotextília takarás került. Erre kézi- és gépi erővel takaró réteget hordtunk rá. A fedési munkálatok befejeztével a 1074-es telken tereprendezési munkálatok is folytak. 2022-ben a 207134/00412 pályázati azonosítóval a Ferenczy Múzeumi Centrum támogatást nyert a 1074-es helyrajzi szám található nyugati kaputorony és környezetének állagmegóvó szakszerű betemetésére.

A korábbi 2006-ban végzett feltárási területen elsőként az egy év alatt kinőtt növényzetet kellett kézi erővel megtisztítani, a zöldhulladékot elszállítani. A kaputorony és az előtte húzódó kettős mély árokrendszer felszínére geotextil takarás került. Erre 30-40 cm homokréteget terítettek el munkagép segítségével. Végül az ideszállított termőföldtakarást hordtak fel a korábban elterített homokrétegre.

A 2022-es és korábbi 2021-es állagmegóvási célú betemetésnek hála a 1074-es terület teljes mértékben visszatemetésre került.

A 207134/00430 azonosítójú pályázati támogatással a további állagmegóvó munkákat szeretettük folytatni, az 1071-es teleken.

Az elvégzett munkák:

2024. 07.04 – 2024. 07.09.

Bozótirtás, facsemeték kivágása.

2024. 07. 10. – 2024. 07. 21.

A lelőhely kiindulási állapotának drónfelvételekkel való dokumentálása után, 2024. 07. 10-én elkezdtek a hitelesítő feltárás első kampányát, a harmadik szelvény, harmadik metszettel, É-i oldalának megtisztításával. Ezzel párhuzamosan, a metszettel mentén egy 2 méteres sávban a korábban kutatott felületet újra feltártuk (1. szonda). Ezután áttértünk az ettől É-ra eső, 4. szelvényfalra, amelynek az É-i oldalát (4. szelvény) megtisztítottuk és dokumentálható állapotba hoztuk. Itt is 2 m szélességben mindent újra feltártunk (2. szonda). Annál a mélységnél, ameddig a korábbi (2006) ásatás során lehatoltak, nem bontottunk tovább, ez alól egyedül STR 7 útfelület jelentette az egyedüli kivételt, amelyet akkor nem tártak fel. A két hét végére a 3. metszettel is elbontásra került. Az előkerült jelenségeknek és rétegeknek új STR (stratigráfiai egység) azonosító számot adtunk. Minden egyes rétegből elkülönítve gyűjtöttük a leletanyagot, fémkereső műszerrel rendszeresen átvizsgáltuk a rétegeket és a meddőket. Minden jelenségről fényképfelvételeket, a 3. és a 4. metszettelről és az 1. szondáról méretarányos rajzokat készítettünk. Elvégeztük a felület geodéziai felmérését, valamint drón- és ortofotókat készítettünk.

2024. 09. 16. – 2024. 09. 30.

Folytattuk a hitelesítő feltárást egy második kampánnyal. Elbontottuk a 4. metszettel, az előkerült rétegek dokumentálása (azonosító (STR) számok kiosztása, leírás és fotódokumentáció) után mindenhol elértük a padlókat és járósínteket, ezeket két helyen átvágtuk, és a lelőhelyen általánosan fellelhető kavicsos alapozási rétegen megálltunk. Kevés kivétellel ez volt az a szint, ameddig a 2006-os ásatás során is eljutottak. Minden rétegből elkülönítve gyűjtöttük a leleteket, fémkeresővel átvizsgáltuk azokat, illetve a meddőket. Mivel a vártnál gyorsabban haladtunk, a 4. metszettel DNY-i oldalán egy újabb szondát nyitottunk (3.), amelyhez dokumentálás után elbontottunk egy korábbi omladékból álló jelenséget (STR 53), továbbá az 1. szondában átvágtuk STR 3 és 6 rétegeket, annak érdekében, hogy az előző kampányban előkerült STR 47 kiterjedését ellenőrizhessük. A 2-3. szondákról méretarányos rajzot készítettünk, valamint újabb drónfelvételeket. Elvégeztük a felület geodéziai felmérését is.

2024. 10.02. - 2024. 10.11. visszatemetés

A feltárás végeztével a római út és az attól Északra eső területeket geotextíliával fedtük le, majd a korábbi feltárások depójában övé föld odahordásával állagmegóvó betemetést végeztünk.

2024. 11. 08.

A hitelesített lelőhelyrészek (szondák), illetve a korábban nyitott szelvények egy részére, a korábbi meddőkből visszahordott földet fémkereső műszerrel átvizsgáltuk.

A feltárás során előkerült érdekesebb leleteket 2025 tavaszán Szentendrén a MűvészetMalomban rendezett kiállításon és a tervezett kísérő kötetben mutatjuk be.